

Ict sleutel voor krimp rijksdienst

Een goede combinatie van regelgeving en ict leidt niet alleen tot minder ambtenaren, maar versterkt ook het democratisch bestel.

» Anne-Wil Duthler

Hoewel de onderhandelingen over een nieuw te vormen kabinet achter gesloten deuren en niet op het Binnenhof plaatsvinden, lijken de onderhandelaars te willen bezuinigen op het ambtenarenapparaat. Het aantal ambtenaren zou met zo'n 11.000 teruggedrongen moeten worden. Daarmee moet zo'n 750 miljoen euro worden bespaard.

Niets nieuws onder de zon. Een vergelijkbare ambitie had het huidige, demissionaire kabinet ook, maar wie schetst de verbazing? Het aantal ambtenaren is de afgelopen jaren niet gedaald, maar juist met ongeveer 23.000 gestegen. Onderzoek van de REA, de Raad van Economisch Adviseurs die aan de Tweede Kamer rapporteert, wijst dit uit.

Hoe kunnen de bezuinigingsplannen dit keer wel worden gerealiseerd en hoe kan het aantal ambtenaren daadwerkelijk worden teruggedrongen? Het antwoord ligt in een terughoudende toepassing van het instrument van wetgeving, het benutten van goed doordachte toepassingen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie (ict) en op het anticiperen op dergelijke toepassingen bij noodzakelijke nieuwe wetgeving.

De Tweede Kamer zou om te beginnen af moeten van haar natuurlijke neiging om wetgeving als wondermiddel voor maatschappelijke problemen te zien. Ook als reactie op incidenten die het nieuws hebben gehaald, schiet zij vaak onmiddellijk in de 'roep om wetgeving'-stand. Dat is op zichzelf begrijpelijk want het is nu eenmaal de kerntaak van de

Sneller dan wetgeving

- ▶ Ontwikkeling ict gaat sneller dan democratisch wetgevingsproces
- ▶ Dat betekent een potentiële bedreiging voor onze rechtsstaat
- ▶ Burgerservicenummer al op zorgpassen voordat wet van kracht is

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT

Tweede Kamer om alles wat men vindt of wil in wet- en regelgeving te vertalen. Ondanks mijn stellige overtuiging dat nieuwe wetgeving maatschappelijke problemen lang niet altijd oplost, heb ik echter niet de illusie dat een jarenlange gewoonte de komende kabinetsperiode doorbroken zal worden.

Als er dan toch nieuwe wetgeving wordt gemaakt, anticipeer dan op de toepassingsmogelijkheden van ict. Het aantal benodigde ambtenaren voor de uitvoering van de wetgeving en het toezicht op de naleving ervan kan — door het goed benutten van de potentie van ict — dan worden beperkt. Bij die potentie denk ik niet alleen aan innovatieve software en mooie apparaten, maar vooral aan de toepassing van zogenoemde open standaarden.

Open standaarden zijn standaarden die in een open, vaak internationale, gemeenschap tot stand komen en daar ook onderhouden worden, en die tot doel hebben elektronische informatie-uitwisseling tussen verschillende partijen efficiënter, effectiever en daardoor

goedkoper te doen verlopen. Er wordt één gemeenschappelijke taal afgesproken, en één gemeenschappelijke uitleg van begrippen wordt vastgelegd in één gemeenschappelijk woordenboek. Gegevens kunnen zo eenmalig worden aangeboden, en door meerdere organisaties meermalig worden gebruikt.

Op dit moment is er sprake van veel inefficiënt handelen, doordat ambtenaren bij de betrokken organisaties met verschillende programma's en ict-systemen werken, verschillende talen, verschillende begrippen en verschillende betekenissen van begrippen gebruiken. Er is dus sprake van veel overbodige gegevensverwerkingen en bijbehorende processen.

Het goed benutten van de potentie van ict leidt niet alleen tot minder ambtenaren, maar kan ook het behoud van de democratische rechtsstaat betekenen. Eén van de pijlers onder de democratische rechtsstaat is het beginsel van de scheiding van machten. Dit beginsel staat soms onder druk omdat ict-ontwikkelingen sneller gaan dan ons democratisch wetgevingsproces aankan. Het bur-

gerservicenummer bijvoorbeeld wordt al vermeld op zorgpassen, maar het wetsvoorstel moet nog door de Eerste Kamer worden aanvaard.

Een andere pijler is de bescherming van grondrechten. Deze staan soms onder druk, omdat de wetgever veronderstelt dat meer bevoegdheden van bijvoorbeeld politie en justitie leiden tot een betere informatiepositie. Die informatiepositie kan echter beter en sneller worden bereikt door met één en dezelfde taal — open standaard — te werken. Wettelijke uitbreiding van bevoegdheden van politie en justitie wordt daarmee overbodig en is een onnodige inbreuk op onze democratische rechtsstaat.

Kortom, het goed benutten van de potentie van ict, en goede wetgeving die daarop is ingericht, leidt niet alleen tot minder ambtenaren, maar is ook een weldaad voor onze democratische rechtsstaat.

Mr dr A.W. Duthler is adviseur Bestuur, Recht en ict, directeur van een adviesbureau en kandidaat-senator voor de VVD.